

Dietšensi di ikanne go maatlafatša tirišano pele ga tebelelogape e bohlokwa yeo e latelago ya FATF

11 Agosetose 2022 - Ditheo tša Afrika Borwa di gare di kgatlampana le go lwantšhana le bomenetša, go akaretša go thopšwa ga mmušo, di ikanne go maatlafatša maitekelo a bona a mohlakanelwa le go kaonafatša tirišano go kgonthiša gore bao ba dirišago mpe ditlabelo tša mmušo ba hlokofatšwe.

Khomišinare wa SARS Edward Kieswetter, Bosetšhaba wa Botšhotšhiši bja Bosetšhaba Shamila Batohi le Hlogo ya Bosetšhaba ya DPCI Godfrey Lebeya, e be e le ba bangwe ba diketapele ka go pulo ya matšatši a mararo a wekšopo ya tirišano ya dietšensi tša tsenelano yeo e bego e swaretšwe ka Pretoria.

Wekšopo ya Julae e be e fana ka sebaka sa hisitori ya dietšensi tša tiišetšo ya molao, gammogo le Kgoro ya Matlotlo a Bosetšhaba, Ditirelo tša Motšhelo tša Afrika Borwa, Senthara ya Bohlale bja Ditšhelete, le *Financial Sector Conduct Authority* Panka ya Risefe ya Afrika Borwa go šoma mmogo go bea melawana ya tirišano mmogo ya tsenelano ya go lwantšhana le kelelo yeo e sego molaong ya ditšhelete, tlhatswo ya tšhelete, bomenetša bja motšhelo le manyofonyofo. E be e tsenetšwe ka baofisiri bagolo ba 40 go tšwa go Kgoro ya Matlotlo a Bosetšhaba, SARS, SARB, *Financial Sector Conduct Authority*, Taolelo ya Botšhotšhisi bja Bosetšhaba, di-Hawks le Yuniti e Kgethegilego ya Dinyakišišo.

Nakong ye ya tšhaparego ka go temokrasi ya Afrika Borwa, Diketapele tša dietšensi tšeo di kgathago tema di dumelelane gore go aga ditheo tša maatlafalo le thakgaselo tšeo di ka lwantšhanago le bomenetša le kgonagalo efe goba efe ya go leka go thopa mmušo ke kotse ya go tsošološa go botega le kagoleswa ya go botegela setšhaba.

Segolothata sa go tsošološa kholofelo go setšhaba ke go kgonthiša gore ba ba hwetšwago ka go pego ya Khomišene ya Zondo ba bego a amega ka go thopa mmušo le phušolo ya bokgoni bja mmušo ba tlo latofatšwa bakeng sa ditiro tša bona tšeo di tlhokofaditšego naga mengwageng ye lesome ya go feta.

Diketapele tša ditheo di dumelelane gore go dira se ka katlego go tla hlokega gore:

- Mekgwatšhomo ka moka ya bohlae bja ditšhelete yeo e kgontšhago tirišano mmogo ya tsenelano ya dietšensi e swanetše go tšwetšwapele le go maatlafatšwa.
- Dietšensi di šomile mmogo go dira leano la mohlakanelwa.
- Ba swanetše go dirišana ka go abelana tshedimošo ya semolao le go kaonafatša tirišo ya data.
- Dietšensi di abelana ditlwaelo tša melawana le magato go kgonthiša phethagalo le magato a ka pejana.
- Bakgathatema ba go thopa mmušo le bomenetša, bjalo ka dipanka tše dingwe, difeme tša oditi, diagente tša dithoto le boramolao, ba lebanwe ke maikarabelo a semolao gomme ba ikarabela go ditheo tšeo di ba laolago.

Ka lebaka la tlhaloso ya taetšo ya mohlakanelwa yeo e filwego ke Diketapele tša ditheo, ditsebi tša OECD di nolofaditše boitekolo bja kapejana bja kgonagalo ya tirišano magarega ga batšhetša molao le dietšensi tša taolelo ka Afrika Borwa ka tirišo ya maemo, mmotlolo wa tšwelelo wa go thewa ka melawana ye lesome ya lefase ka bophara ya go lwantšha bomenetša bja motšhelo yeo e tšweleditšwego ke OECD. Bakgathatema ba laeditše diarea tšeo di nago le ditlhohlo le dikgoba le magato ao a swanetšego go dirwa go phošolla se. Wekšopo gape e lebeletše gore ke magato afe a tirišano ya ditšhabatšhaba e hwetšagalago gape e ka dirišwago go lwantšha bomenetša bja motšhelo, kelelo ya tšhelete yeo e sego molaong, tlhatswo ya tšhelete le dithušo tša tšhelete ka mokgwa wo o sego molaong.

Dipoelo tša mošongwana wa boitekolo di laeditše leano la katlego la mokgwatšhomo wa bohlae bja ditšhelete. OECD e tlogile e thekga diphetogo tše di dirilwego. OECD e thekgile maitekelo a tirišanommogo ya bakgathatema go tšwelapele go tšhetša leano le mokgwatšhomo wa phihlelelo ya tshedimošo magareng ka go latela tshedimošo ya semolao le tšhentšhano le go otlela phethagalo ya tirišanommogo. OECD tšweleditše *Fusion Centre* bjale ka mokgwatšhomo o kaone wo o ka katološwago go lwantšha tlhatswo ya tšhelete le go thekga mošomo wa South African Anti-Money Laundering Integrated Taskforce (SAMLIT) yeo e lego kgwerano ya praebete-setšhaba yeo e

nepilego go lwantšhana le bosenyi bja ditšhelete gomme e etelwa pele ke FIC yeo e nago le tiišetšo ya molao, taolelo ya ditheo, le dipanka.

OECD gape e tlhohleeditše maloko go dirišana le go leka ditšhišinyo tša dietšensi tša tsenelano ka go rerišana ka lehumo leo le sa tlhalosegego.

Ka kakaretšo, dipelo di laetša gore Afrika Borwa e na le mokgwatšhomo o tlamilwego gape wa go šoma gabotse, go akaretša go tlhongwa ga sehlopha tšhomo seo se kgethegilego sa dietšensi tša tsenelano tša go tsepelela go keleloya ditšhelete tšeo di sego molaong eupša segolothata seo se swanetšego go dirwa ke go lwantšha bomenetša bja motšhelo, kelelo ya tšhelete yeo e sego molaong, tlhatswo ya tšhelete le le dithušo tša tšhelete ka mokgwa wo o sego molaong. Se se akaretša maitekelo a go kaonafatša tshekatsheko ya data le tshepetšo, melao ya go nyalelana le ditlwaetšo tša go kgaola poelo morago le tšwetšapele tšhentšhano ya tshedimošo ya maleba gape ya tshephagalo, tšwetšopele ya magato a tirišano ya dietšensi tša tsenelano le potego gape le tebelelogape ya dikgwerano tša Afrika Borwa le dinaga tše pedi le dikgwerano tša dinaga tše dintši bakeng sa morero wa tiišetšo.

Diketapele tša ditheo di thekgile dipheho tša ditetelo tša wekshopo le phethagalo ya ditshwayotshwayo bjale ka magato a tšwetšopele ya kgoboketšo ya diphetolo tša Afrika Borwa go FATF ka Janaware ya 2023. Segolothata gabjale ke tsepelelo e kgolo ya phethagatšo le phihlelelo ya dipelo tšeo di ka elwago.

SEPHETHO.